

Plecând de la ipoteza (dedusă după reanalizarea totalității datelor oiconimice de pe ansamblul României) că vechii pruși erau asociați germanicilor din confederația gepidică centrați pe zonele Sirmium și Singidunum, iar celor de pe râul Tisa le erau asociați cu precădere livonieni, estonieni sudici "Võro", posibil letoni și lituanieni și mai puțin vechi pruși, am încercat identificarea pe teritoriul României a unor oiconime relevante (asociate cu confederația gepidică, dar oiconime deduse pe linie livoniană preponderent).

Explicații suplimentare: livoniana este o limbă din grupul finic vorbită pe teritoriul Letoniei, limbă astăzi în pragul extincției. În secolul al 19-lea avea două grupuri dialectale (estic: Salaca în Salaca, Limbaži, Lielupe, Nabe, Vainižu; extincție la moartea ultimului vorbitor în 1868) și (vestic: în Courland/Kurzeme: în localitățile redată cu denumirile livoniană și -letonă-: Pațikmō -Ovisi-; Lūž -Lūžnia-; Pizā -Mikettuornis-; Ūžkilā -Jaunciems-; Sīkrōg -Sikrags-; Irē-Irai -Mazirbe-; Kuoštrōg -Kosrags-; Pitrōg -Pitrags-; Sānag -Saunags-; Vaid ori Cast ? -Vaidēje-; Kūolka -Kolka-; Mustānum -Melsils-), astăzi supraviețuind doar dialectul vestic, resuscitat de etnicii livonieni.

Estonieni se găsesc în Saaremaa sau în alte insule (Võro). Să enumerăm și formele dialectale ale limbilor sud-estonienă (Kraasna, Leivu, Lutsi, Mulgi, Seto, Tartu, Võro), votic (estic, vestic, Krevinian), ludic (central, Kud'ärv), veps (nordic/Onega, central, sudic)...

Evident, toate aceste asocieri sunt pur speculative și trebuie susținute de analize și studii particulare aprofundate –în detalii oiconimice și antroponimice, așa după cum propun, spre final-. R.G. Latham în "The Ethnology of Europe", London, M.DCCC.LII. oferă referințe amănunțite despre toate aceste populații, dar și despre români în pag. 182-184, iar în lucrarea Bogucky, Crabtree- "Ancient Europe 8.000 B.C.-A.D. 1.000, Encyclopedia of the Barbarian World, Vol. II", Ed. Thomson-Gale, New York, 2005 există referiri la cultura Wielbark din Polonia (asociată culturii goto-gepidice) și la cultura Cherniakhov (care este asociată așezărilor gotice ulterioare), precum și o notă referitoare la remarcă arheologului german Eduard Šturms, care opina în anii 1950 despre o reîntoarcere a unei părți a gotilor-gepizilor de la Marea Neagră spre Marea Baltică (sesizat de mine în toponimia insulei Åland –dar discutabil desigur-) pag. 390 în lucrarea menționată.

Scris de Valentin-Claudiu I. DOBRE
Marți, 29 Decembrie 2020 13:30 -

Am plecat de la existența în unele județe a oiconimului relevant Tisa sau variante apropiate (asociat probabil cu o populație antică, aceea a tyssagetae, menționată de Herodot în N-E Sciției, "separată de Budini printr-un deșert care necesita șapte zile pentru a fi străbătut";-, care erau situați între massageți și sarmați – probabil mai apropiați cultural și lingvistic de sarmați și de la care a derivat ulterior poate numele râului Tisa –pe cursul acestui râu ei erau probabil așezați în epoca gepidă, aduși fie de huni, fie de avari din spațiul actualului Turkmenistan ?-. Afirmția este susținută și de multitudinea de denumiri Buda din România, asociate probabil cu populația antică a Budinilor, presupus bulgarizați -onoguri- ?). Iată ce alte oiconime am reținut:

Spațiul intra-carpatic:

Hunedoara: Tisa, Sereca, Gotești, Gothatea, Groș(uri), Ilia, Homorod, Livada, Livadia, Livezi,
Ludeștii de Jos/Sus, Negoiu,
Poienița Voinii
?

Din dialectul Salaca ? Ribîța ?

Arad: Tisa (Tisa Nouă), Hodiș, Livada, Mustești (Mustănum ?), Zimbru

Maramureș: Tisa

Mureș: Tisieu, Livezeni, Lujeriu (Lūž ?), Vaideiu (letonă Vaidéje ?),

Timiș: Teș, Groși, Coșteiu, Gruni, Homojdia, Ierșnic, Jena, Pișchia

Spațiul extra-carpatic:

Prahova: Tisa, Berteia (tribul vechi pruss Barthi ?), Livadea conform livoniană Livõd- ro. "livonieni", Loloiasca, Negoiești, Pietricea/ Pietricica, Pisculești, Pițigoi, Schiulești (Ūžkilā ?), Sicrita, Ștubuiu, Teișani, Zâmbroaia...

Potigrafu, Homorâciu, Gura Crivățului goto-gepidice sau/și vechi prusse ?

Buzău: Tisău, Cârlo-mănești, Fintăști, Goidești, Gonțăști, Gresia, Groșani, Livada, Livada Mică, Muscel, Mușcel, Mușcelușa, Nemertea, Pestrițu, Proșca, Punga, Rubla, Ruginoasa, Sîndrila, Știubei, Tronari, Valea Verzei, Valea lui Lalu, Vinețu ?

Vâlcea: Tisa, Barza, Balota, Bănțăști, Butanu, Burdălești, Dămțeni, Firești, Fișcălia, Frâncești, Fumureni, Găinești, Găntulei, Groși, Herăști, Livadia, Lădești, Livezi, Mierea, Perișani, Romanești (orașul sacru Romene din centrul Lituaniei ?), Știrbești (?)...

Dâmbovița: Ștubuiu Tisa, Crivățu, Livezile conform samogetian Livõz- ro. "livonieni", Ludești, Mesteacăn conform estoniană meeste- ro. "om, bărbat", Piatra, Ragu (Riga este fondată la 1201 de coloniști germani și episcopul acestora la gurile râului Daugava), Săbiești, Schela, Șuvița, Teiș, Telești, Valea Lungă-Cricov, Voinești.

Bacău: Tisa, Tisa-Silvestri, Gutinaș, Livezi, Ludași, Luizi Călugăra (conform Lüüdi Karelian), Letea Veche...

Vaslui: Teișoru, Bărtăluș, Berezeni (conform Berezino ?), Bleșca, Bolați, Broșcoșești, Bumbăta, Buscata, Căntălărești, Cepești, Crivești, Doagele, Draxeni, Drăxeni, Gușitei, Manțu, Oțeleni, Parpanița, Polocin, Pungești, Șopârleni, Racovița, Râșnița, Știobărăni, Trohan, Tupilați, Țuțcani, Unțăști, Viltotești, Vinderei, Vinețăști, Voinești, Vovriești.

Vrancea: "Tișița", Colacu, Costișa, Covrag, Greșu, Irești, Livada, Livezile, Lojnița, Mesteacănu, Pietroasa, Sihlea, Șindriliari.

Mehedinți: Gutu, Livezi, Livezile, Ludu, Negoiești, Noapteșă, Stignița, Svinița, Șiroca...

Caraș-Severin: Liubcova, Mesteacănu, Prisăcina, Prisian (vechii prusi ?), Var (Vöro ?)...

Neamț: Gâdinti, Goșmani, Grintieș, Groși, Holm, Ingărești (ingrians=izhorians se definesc drept "inkeroiset" ? sau localitatea Ingolstadt pe Dunăre, puțin la N-E de München, Germania), Linsești, Luțca, Mesteacănu, Neagra/Negrești (râul Neckar din Germania ?), Șovoaia,

Toate acestea sunt evident presupuse. Ce ar trebui căutat în materialul adiacent de care am putea dispune eventual ? Toponime (indragine ori extragine relevante cu sens în limba livoniană; unele le-am regăsit în munții Perșani în dreptul localității Ocland, căruia îi corespunde Oclanda, Republica Moldova), antroponime relevante (atribute gen bun, curajos, puternic... care să aibă sens în limba livoniană sau etnonime ori exonime). Atrag atenția Ștubeie-Tisa Db. și Ștubeiu Ph. (de sorginte gepidico-avară ?), precum și Știobărăni Vs. Nume compus poate conform cuvintelor daneză/suedează styre (herske)/styr (härška, regera)- engleză "rule, guvern" și daneză/suedează borger/borgare (med-borgare)- engleză "citizen, subject" ori poate a unui cuvânt avar de sorginte turcică corespunzând cuvântului ro. "bei" ?) ? Să fii fost poate o localitate cu rol de mediere juridică/litigioasă, sediul unor autorități centrale (O "pseudo-capitală"...) ? De reținut și Herța, conform herske/härška... Dicutabil, desigur...

Scris de Valentin-Claudiu I. DOBRE din surse scrise și internet, preluate într-o lucrare literară